

Posudek na rigorózní práci „Neoficiální hudební scéna a státní moc. Rozpracování hudební skupiny 'Nahoru po schodišti dolů band' v akci Stb 'Hera' v první polovině 80. let 20. století. 161 s., Autor: Mgr. Jan Bárta, Filosofická Fakulta UK v Praze.

Cílem rigorózní práce bylo popsat základní principy a podstatu represivních opatření proti hudebním souborům neoficiální hudební scény uplatňovaných státní mocí v první polovině 80. let v ČSSR na ukázce konkrétního postupu v případě hudební skupiny Nahoru po schodišti dolů band.

Práce je rozčleněna do sedmi kapitol, řazených v logické posloupnosti. Čtenář je nejprve seznámen s pojmy „nová vlna“, vývojem tohoto nového hudebního projevu v zahraničí a posléze v domácích podmínkách. Zohledněna jsou domácí specifika této hudby, jakož i reakce oficiálních orgánů na tuto tvorbu (viz druhá kapitola – článek Nová vlna se starým obsahem). Ve třetí kapitole nás autor seznamuje s metodikou bezpečnostních orgánů určující postup proti souborům neoficiální hudební scény. Následující kapitoly se věnují samotné hudební skupině Nahoru po schodišti dolů band, resp. rekonstrukci jejího koncertního vystoupení 20. června roku 1984 v restauraci Za Větrem. Jádrem rigorózní práce je pak rozbor kontrarozvědného „rozpracování“ hudební skupiny a s ní spojené založení svazku Hera. Součástí kapitoly jsou rovněž vybrané „agenturní zprávy“ Stb. Závěrečná kapitola přináší přepisy řízených rozhovorů s některými členy, resp. manažéry hudební skupiny.

Autor se ve své monografii opírá o relevantní prameny uložené v Archivu Ministerstva vnitra ČR, které kombinuje s využitím metody orální historie, v tomto případě užívá formy řízených rozhovorů. Autorova kritika použitých pramenů zasluhuje pozornost. J. Bárta se zamýšlí jak nad informační, tak i pravdivostní hodnotou těchto materiálů, což považují právě v dnešní době, kdy dochází k řadě diskusí na toto téma, za velmi užitečné. Stejně kriticky vyhodnocuje i prameny vzniklé metodou orální historie. Právě kombinace písemných a orálních pramenů považují za velký přínos předložené rigorózní práce. Autor se opírá také o solidní znalost relevantní literatury (ať již k uvedenému tématu nebo literatury metodického charakteru).

Práce J. Bárty plasticky, na historii jedné hudební skupiny reprezentující nový hudební směr, podává širší obraz alternativního umění a alternativní scény v bývalém Československu první poloviny 80. let, zároveň jde o významnou sondu do čs. společnosti, především pak mladé generace uvedeného období. Domnívám se, že si Jan Bárta vybral velmi dobře hudební skupinu, která se podílela na tzv. „ideologické diverzi“ a reprezentovala

tehdejší „novou vlnu“, navíc hudební skupinu, na jejíž „kauze (koncert dne 20. 6. 1984) lze díky dochovaným archivním materiálům státní bezpečnosti analyzovat postup bezpečnostních orgánů, které vedly až k „preventivně – výchovnému opatření“ v akci Hera. Autor si bezesporu správně všímá nejen samotného rozkladného opatření se všemi atributy s ním spojenými, ale i zapojení politických, mládežnických, správních a kulturních organizací. Cílem represivních složek bylo i v dalších podobných „kauzách“ znemožnit souborům koncertovat, najít zřizovatele, a v konečné fázi zakázat koncertování. Autor upozorňuje na dosud málo reflektovaný fakt, že v jednání bezpečnostních složek lze vysledovat snahu o přenesení aktivity směrem dolů, k nižším stupňům státní správy. V konečném důsledku to nebyla StB, kdo prováděl přímá opatření ke ztížení, anebo přímo znemožnění dalších vystoupení amatérských skupin. Jednalo se o, z její strany, instruovaná ředitelství restaurací, klubů, zřizovatelů atd. Do boje proti amatérským hudebním skupinám byly navíc důmyslně zapojeny i poměrně široké vrstvy společnosti, kterým vadila „jinakost“ obecně (ať již z důvodů hudební odlišnosti nebo odlišnosti vizuální, popř. stylu života). Tato „totalita zdola“ (viz i má vlastní studie „Kytky v popelnici“, 2002) reprezentovaná rodiči, školou, byrokratickými orgány všech stupňů se stala nečekaným spojencem represivních orgánů.

S autorem se rovněž ztotožňuji ve formulacích obsažených v závěru o skutečném dopadu prováděných bezpečnostních opatření proti tzv. novovlnným a punkovým hudebním skupinám. Přestože byly tyto hudební skupiny „podchyceny“, a byla realizována celá řada represivních opatření, nepodařilo se početnímu růstu nových hudebních skupin nijak zamezit. Jejich počet stoupal i ve druhé polovině 80. let. J. Bárta nabízí několik možných hypotéz, proč tomu tak bylo. Přiklonil bych se k té, kde hovoří o postupné korozi normalizačního režimu, který již nebyl schopen tyto aktivity nejen „likvidovat“, ale v konečné fázi již ani sledovat.

Rád bych ještě upozornil i na fenomén, který je v této monografické studii také zmíněn, totiž že mnoho mladých lidí, kteří se o politiku nezajímali, přivedl k protirežimnímu postoji až samotný represivní zákrok (v tomto případě zásah na koncertu). Pro mnohé se jednalo přitom o první konfrontaci s autoritativním režimem. Podobné zkušenosti jsme získali v rámci mnohých projektů i u dalších aktivit mladé generace v 80. letech minulého století, ať se jednalo o mladé ochránce přírody, příznivce trampingu, mírové aktivisty atd.

Práce je po formální a především obsahové stránce výbornou sondou do sledované problematiky s přesahem ke společenským problémům mladé generace 80. let. Snad bych měl jen formální připomínku k zařazení některých poznámek pod čarou. Vzhledem k jejich analytickému a interpretačnímu charakteru by si, dle mého soudu „zasloužily“ o umístění přímo do hlavního textu (jedná se např. o poznámky 248, 279).

Jan Bárta dle mého soudu splnil veškerá kritéria, která klade rigorózní práce. Práci hodnotím jako výbornou a doporučuji k obhájení v rigorózním řízení. Autorovi pak přeji mnoho úspěchů v oboru soudobých dějin.

V Praze, 31. 3. 2007

PaedDr., Mgr. Miroslav Vaněk, PhD.
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR